

Guolástus- ja riddodepartemeanta /
Fiskeri- og kystdepartementet

postmottak@fk.d.dep.no

Din ref./Deres ref:
200800356- /GFD

Min ref./Vår ref:
AK/tmn

Beivi/Dato:
01.12.2008

Norske Samers Riksforbunds høringsuttalelse til NOU 2008:5 Retten til fiske i havet utenfor Finnmark samt kap. 22 av NOU 2007:13 Den nye sameretten

Norske Samers Riksforbund (NSR) vedtok under sitt 40. landsmøte 24.–26.10.2008 følgende enstemmige høringsuttalelse i saken:

Norske Samers Riksforbunds landsmøte 2008 viser til Samerettsutvalgets utredning om kyst- og fjordfiske i sjøsamiske områder (NOU 2007:13 kap. 22) og Kystfiskeutvalgets forslag til Finnmarksfiskelov (NOU 2008:5).

Landsmøtet i NSR uttaler i denne sammenhengen at:

Samiske fiskerirettigheter har stått sentralt i Norske Samers Riksforbunds arbeid gjennom 40 år. På det første ordinære landsmøtet i 1969 ble det fremmet krav om fredning av Porsangerfjorden mot fiske med snurpere og trål. Rettsvernet for de samiske fiskerirettighetene har gjentatte ganger vært tema i løpet av NSRs arbeid frem til dags dato. NSR har vedtatt mange resolusjoner på landsmøtene som har fokusert på den kritiske situasjonen i sjøsamiske områder, hvor tap av rettigheter, ressurskamp og andres overbeskatning har medført at sjøsamiske samfunn suksessivt har blitt dramatisk svekket. Landsmøtet viser i denne sammenheng også til Norske Samers Riksforbunds vedtak fra sitt 39. landsmøte 2007 i Bodø.

DEL I

NOU 2008:5 Retten til fiske i havet utenfor Finnmark (Finnmarksfiskeloven)

NSRs 40. landsmøte vil berømme ekspertgruppen under ledelse av dr. juris Carsten Smith som utredet retten til fiske utenfor Finnmark for det grundige arbeidet utvalget har gjennomført i denne sammenhengen. Noen av de fremste ekspertene

Norgga Sámiid Riikkasearvi | Vuona Sámiij Rijkasiebrre | Nøørjen Saemiej Rijkhesiebrrie |
Norwegian Saami Association | Norske Samers Riksforbund | www.NSR.no

Postboks 173 N-9521 GUOVDAGEAIDNU	Telefon Telefaks	+47 78 48 69 55 +47 78 48 69 88	Bankgiro Org.nr.	4901.10.15084 971 481 463	Mobil: E-post	+47 988 50 273 nsr@nsr.no
--------------------------------------	---------------------	------------------------------------	---------------------	------------------------------	------------------	--

har maktet å legge frem et enstemmig forslag med utgangspunkt i samiske fiskerirettigheter. Kystfiskeutvalgets leder Carsten Smith sa ved fremleggelsen av utvalgets forslag i Vestertana 18. februar 2008 at det er snakk om "et være eller ikke være for den sjøsamiske kulturen". Landsmøtet i NSR vil tilkjenne at kystfiskeutvalgets forslag langt på vei er en anerkjennelse av samiske fiskerirettigheter. Utvalget har fastslått at de samiske fiskerirettighetene eksisterer og at rettighetene må anerkjennes i form av lover. Utvalget har videre foreslått områdebaserte forvaltningsordninger.

Landsmøtet i Norske Samers Riksforbund mener at kystfiskeutvalgets mandat var mangelfullt på grunn av at det samiske bosetningsområdet går ut over Finnmark. Landsmøtet mener også at mandatet var mangelfullt i forhold til Stortingets vedtak i forbindelse med Finnmarksloven siden havområdene utenfor Finnmark ikke var inkludert i mandatet. Samene bor langs og utnytter marine ressurser i et sammenhengende farvann fra russisk side og helt ned til Trøndelag. I tillegg er det en mangel ved prosessen at retten til levende marine ressurser utover fisk, herunder introduserte arter som for eksempel kongekrabbe, ikke er inkludert i kystfiskeutvalgets mandat. Videre er bruken av sjøarealer, retten til genetisk materiale og bioprospektering utelatt i utvalgets mandat.

Norske Samers Riksforbund understreker at Kystfiskeutvalgets forslag er et resultat av grundige og omfattende fiskerifaglige og juridiske vurderinger og at forslagene vil foregå innefor rammen av en bærekraftig forvaltning. NSR forutsetter derfor at de enstemmige vurderinger og forslag legges til grunn i det videre arbeid med finnmarksfiskeloven. Forslagene må ikke gjøres til gjenstand for omfattende endringer gjennom de kommende konsultasjonsprosessene. For NSRs landsmøte er det helt avgjørende at den endelige loven befinner seg innefor udiskutable folkerettslige rammer. NSRs landsmøte viser til at utvalgets forslag er svært viktige for sjøsamenes fremtid og det er landsmøtets oppfatning at kystfiskeutvalgets forslag til finnmarksfiskelov vil innebære et betydelig skritt i riktig retning for å sikre og utvikle det materielle grunnlaget for sjøsamisk kultur .

Landsmøtet har merket seg at forslaget til finnmarksfiskelov og etableringen av Finnmark fiskeriforvaltning vil kunne få stor betydning for bl.a. følgende forhold:

- Reetablering av folkets fiskeriallmenning gjennom etablering av en Finnmarkssone
- Sikre tilgangen og rekrutteringen til fiskeriene ved at samer og andre bosatt innenfor virkeområdet har rett til fiskekvote, det gjelder fiske til eget bruk og dernest retten til å begynne som yrkesfisker og videre retten til å fiske så mye at dette kan gi grunnlag for en husholdning enten som levevei eller i kombinasjon med annen næringsaktivitet
- Dette gir rett til en minimumskvote for alle fiskere bosatt innenfor virkeområdet
- Fjordretten anerkjennes for folk bosatt rundt fjorden
- Utenfor fjordene har folk utenfra Finnmark fortsatt rett til fiske på lik linje med finnmarksfiskere

- Etablering av Finnmark fiskeriforvaltning som gir regler om blant annet fartøystørrelse og redskapsbruk ut til fire nautiske mil utenfor grunnlinjene og organet har rett til å motta og fordele personlige kvoter og tillatelser samt foreta andre disposisjoner til fremme av kyst og fjordfisket innenfor virkeområdet og at staten har et lovfestet ansvar for å tilføre det regionale styringsorganet så store ressurser, i form av kapital, kvoter eller fisketillatelser, at det materielle grunnlag for sjøsamisk kultur og annen kystkultur i Finnmark sikres
- Krav om rettigheter fra kyst- og fjordsamfunnene skal behandles av finnmarkskommisjonen.

Norske Samers Riksforbunds landsmøte støtter de forslag som kystfiskeutvalget fremmer for fisket utenfor Finnmark og ber om at forslagene aksepteres og følges opp av Stortinget.

På prinsipielt grunnlag uttaler det 40. landsmøtet i Norske Samers Riksforbund at samiske fiskerirettigheter er opparbeidet i forhold til kyst- og fjordstrøk i hele det samiske bruksområdet. NSR ser det derfor som viktig at de ulike lovforlagene ses på som en helhet, og at de samerettslige sidene fullt ut ivaretas for hele det tradisjonelle samiske området i de beslutningsprosessene som er i gang og i de sakene hvor vedtak allerede er fattet.

DEL II

NOU 2008:5 Retten til fiske i havet utenfor Finnmark og NOU 2007:13 Den nye sameretten og forholdet til andre utredninger og politiske prosesser

NSR viser til at Norges folkerettslige forpliktelser overfor samene gjelder likt i alle tradisjonelle samiske områder i Norge. NSR ser det derfor som naturlig at Samerettsutvalget II og Kystfiskeutvalgets utredninger blir lagt til grunn for de sjøsamiske områdene sør for Finnmark. NSR understreker at samtidig med at arbeidet med finnmarksfiskeloven pågår må det også igangsettes et snarlig arbeid som leder ut i konkrete lovbestemmelser for områdene sør for Finnmark og at Kystfiskeutvalgets forslag til Finnmarksfiskelov brukes som modell også for disse områdene.

NSR vil påpeke at Samerettsutvalget II (SRU II) drøfter en rekke forslag som det ikke taes stilling til i kystfiskeutvalgets utredning, bla. en rekke forslag som vil berøre forvaltningen av fisket også for Finnmark, dette gjelder bl.a. forholdet til Sametingets rolle i nasjonal fiskeriforvaltning. SRU II sier i kap. 22.5.5.2 bl.a. følgende:

Samerettsutvalget vil også understreke at bruken av de marine områdene må sees i sammenheng. Virksomhet som kan få innvirkning på fisket i sjøsamiske fjorder og kystfarvann, for eksempel oppdrettsvirksomhet, og oppføring og drift av faste installasjoner som sjøkraftverk, omlastingsterminaler og ilandføringsanlegg for petroleum, må planlegges og drives på en slik måte at virksomheten ikke truer lokale fiskestammer eller det biologiske mangfoldet. Det vil for å realisere dette blant annet være viktig at både Sametinget og andre samiske og lokale fiskeriinteresser gis en rolle i de aktuelle beslutningsprosessene.

SRU II nevner i denne sammenhengen at det ses på muligheten for opprettelsen av et nytt organ i utformingen av fiskeriforvaltningen og fiskeripolitikken. NSRs landsmøte mener det bør det opprettes et fast samarbeidsorgan/forhandlingsorgan mellom Sametinget og Fiskeri- og kystdepartementet, som skal arbeide med å ivareta samiske interesser innen politikkuviklingen og forvaltningen av de levende marine ressurser. Dette vil bidra til at Norge ivaretar noen av sine nasjonale og internasjonale forpliktelser når det gjelder å tilrettelegge, samt sikre at samene blir en faktisk partner i beslutningsprosessene i de nasjonale og internasjonale organ som berører de marine levende ressurser.

Opprettelsen av organet vil kunne forhindre at andre aktører (som f.eks. Norges fiskarlag) overkjører Sametingets syn, slik det er i dagens fiskeripolitikk og fiskeriforvaltning. Dannelsen av et slikt organ vil være et skritt i riktig retning når det gjelder å få til et nytt og nærmere samarbeid mellom Sametinget og Fiskeri- og kystdepartementet i saker som angår samiske forhold i tilknytning til marine temaer. Her kan man f.eks. gjennomgå forslag til lover, forskrifter i fiske, fremtidige forvaltningsstrategier, reguleringer og lignende.

Lovprosesser

For de marine ressurser og områder vil det være det samlede resultatet av de ulike lovprosessene sammenholdt med Norges folkerettslige forpliktelser som vil være avgjørende om samiske rettigheter blir tilstrekkelig ivaretatt.

For at staten Norge ikke skal bryte sine folkerettslige forpliktelser overfor samene som urfolk er det helt nødvendig med et nasjonalt rettsgrunnlag som anerkjenner og sikrer det samiske folks rett til utnyttelsen av de fornybare marine ressurser, og at samene som urfolk gis adgang til deltagelse i forvaltningen av disse.

I tillegg må Sametinget tilføres ressurser for å kunne delta i andre ulike prosesser, både nå og senere ved gjennomføringen av fremtidige forslag.

Norske Samers Riksforbunds 40. landsmøte vil fastholde følgende grunnsyn:

- Samenes rettigheter til fiskeriene og de marine ressursene må anerkjennes i hele det samiske marine bruksområdet
- Samiske fiskerirettighetene er av kollektiv karakter og er en allmenningrett for de samiske kyst- og fjordsamfunnene
- Samiske rettigheter til levende marine ressurser og marine arealer må slås fast ved lov. Rettighetene omfatter ressurser både over og under havoverflata
- NSR foreslår en marin urfolkssone for hele det sjøsamiske bruksområdet, der våre kollektive historiske rettigheter blir forvaltet regionalt, og der Sametinget har en sentral rolle som aktiv part i forvaltningen
- Reell samisk deltagelse og reell samisk medbestemmelsesrett må sikres på alle nivå i forvaltningen
- Et eget fast forhandlingsorgan mellom Sametinget og Fiskeri- og kystdepartementet opprettes, for å ivareta samiske interesser i fiskeriene og i forvaltningen av sjøarealene. I dette organet må det foregå reelle

forhandlinger, og ikke bare konsultasjoner, for å sikre at Norges nasjonale og internasjonale forpliktelser overfor samene som urfolk oppfylles.

Til slutt vil landsmøtet fremheve:

Norske Samers Riksforbund kan ikke akseptere at myndighetene i utredningsperioden har innført omsettbare strukturordninger for flåten under 15 meter. Dette skjedde samtidig som kystfiskeutvalget jobbet med å utrede samers og andres rettigheter til fiske. Struktureringen har en selvdrivende effekt og innebærer konsekvenser for fiskerne som gjør en reversering av tiltakene meget vanskelig. NSR mener strukturering i denne delen av flåten vil føre til at bosetting og sysselsetting i kystsamfunnene svekkes ytterligere, og ikke minst i samiske områder.

Norske Samers Riksforbund mener at myndighetenes strategier for forvaltning av marine ressurser må respektere og imøtekomme samiske fiskerirettigheter. Samene skal delta i politikktutforming og i forvaltningen av de marine ressursene, både fornybare ressurser og ikke-fornybare ressurser. Rettigheter til å forvalte introduserte arter skal også tas med da NSR mener at beslutninger om forvaltning av slike ressurser og politikk i denne sammenhengen er nært knyttet til bestandsutvikling og økosystemets balanse, og derfor inngår i det ressursgrunnlaget som våre områder er avhengige av.

Dearvvuodaiguin / med hilsener

Aili Keskitalo
Jodiheaddji/leder

Thomas Erlend Myrnes Nygård
Čállingotti jodiheaddji / sekretariatsleder

Vedlegg: Kopi av uttalelsen *Samiske rettigheter til bruk av sjøarealer, saltvannsfiske og levende marine ressurser* fra NSRs 39. landsmøte i Bodø i 2007

Kopi: Sametinget
Statssekretær for samiske saker, Raimo Valle

Sak 10. Kystfiskeutvalget

Uttalelse fra Norske Samers Riksforbunds 39. landsmøte i Bodø:

SAMISKE RETTIGHETER TIL BRUK AV SJØAREALER, SALTVANNSFISKE OG LEVENDE MARINE RESSURSER

Norske Samers Riksforbund er fornøyd med at et bredt sammensatt utvalg, ledet av høyesterettsjustitiarius Carsten Smith, nå utreder samers og andres rett til fisket utenfor Finnmarkskysten.

Norske Samers Riksforbunds landsmøte vil fremme følgende standpunkter til kystfiskeutvalget:

- Norske Samers Riksforbund understreker at kystfiskeutvalgets mandat er mangelfullt, blant annet fordi det samiske bosetningsområdet går utover Finnmark, og at samene bor langs og utnytter marine ressurser i et sammenhengende kystfarvann fra russisk side og langs hele kysten ned til Trøndelag. I tillegg er det en mangel ved prosessen at retten til levende marine ressurser utover fisk, herunder introduserte arter som for eksempel kongekrabbe, ikke er inkludert i kystfiskeutvalgets mandat. Videre er bruken av sjøarealer og retten til genetisk materiale og bioprospektering utelatt i utvalgets mandat. Norske Samers Riksforbund krever derfor at samiske rettigheter må behandles under ett.
- Historiske kilder og muntlige overleveringer viser at samer har brukt kyst-, fjord- og havområder i et sammenhengende bosetningsområde. Samene har drevet alle former for fiske og høstet av det havet kunne gi både inne i fjorder, i sesongfiskeriene og ute på havet, så langt tilbake som det finnes historiske kilder og opp til i dag. Dette er dokumentasjon som er kjent og utredet tidligere, og som ikke kan overses som grunnlag for samenes historiske rettigheter til levende marine ressurser. Kartleggings- og dokumentasjonsarbeidet av bruken av samiske kyst- og fjordområder må fortsette. Imidlertid er det et paradoks at vi samer som har bebodd disse områdene i uminnelige tider må dokumentere vår tilstedeværelse og bruken av disse ressursene. Samtidig stilles det ikke spørsmålsteget ved rettighetene til bruken av marine ressurser til andre folkegrupper som har kommet på et senere tidspunkt. Norske Samers Riksforbund krever derfor at samenes rettigheter til fiskeriene og de marine ressursene må anerkjennes.
- Norske Samers Riksforbund mener at de samiske fiskerirettighetene er av kollektiv karakter og er en allmenningsrett for de samiske kyst- og fjordsamfunnene. I fiskerigrensensaken fra 1951 ble lokale sedvaner vektlagt da Norge hevdet grunnlinjer i forhold til Storbritannia. Staten Norge har anvendt lokale sedvaner som rettsgrunnlag for å etablere seg selv som en av verdens viktigste fiskerinasjoner i det internasjonale samfunnet. I Kåfjorddommen fra 1986 ble en gruppe samers bruk av et område for fiske anerkjent av Høyesterett som en kollektiv rett for den gruppen som

hadde utøvet fisket¹. Disse dommene styrker NSRs oppfatning av at kollektive rettigheter til fiske i samiske kyst- og fjordområder eksisterer. Utvalget bør legge til rette for ytterligere kartlegging og anerkjennelse av rettigheter også i andre områder.

- Tilgangen til fiskeriene, og våre rettigheter og muligheter for å utvikle samiske fiskerier, har siden 1970-tallet blitt regulert i negativ retning. Dette har ført til at samiske lokalsamfunn som er bygd opp rundt og har et avhengighetsforhold til havets ressurser, er maktesløse i kampen om råvarene. Med fiskekvotesystemet og konsesjonsutviklingen hva angår oppdrett, har fiskeressursene blitt omsettelige, og rettigheter er overført fra staten til enkeltindivider. Norske Samers Riksforbund forventer nå at utviklingen endres i retning av at samene får styrket egne fiskerier.

Norske Samers Riksforbunds 39. landsmøte vil fremme følgende forslag til kystfiskeutvalget:

1) Samiske rettigheter til levende marine ressurser og marine arealer må slås fast ved lov. Rettighetene omfatter ressurser både over og under havoverflata. Norske Samers Riksforbund krever en gjennomgang av fordelingene av de marine ressurser, herunder mellom hav- og kystflåten og mellom Nord-Norge og Sør-Norge. Fordelingene skal være gjenstand for forhandlinger mellom Sametinget og norske myndigheter.

2) NSR foreslår en marin urfolkssone for hele det sjøsamiske bosetningsområdet, der våre kollektive historiske rettigheter blir forvaltet regionalt, og der Sametinget har en sentral rolle som aktiv part i forvaltningen.

3) Reell samisk deltagelse og reell samisk medbestemmelsesrett må sikres på alle nivå i forvaltningen.

4) Et eget fast forhandlingsorgan mellom Sametinget og Fiskeri- og kystdepartementet opprettes, for å ivareta samiske interesser i fiskeriene og i forvaltning av sjøarealene. I dette organet må det foregå reelle forhandlinger, og ikke bare konsultasjoner, for å sikre at Norges nasjonale og internasjonale forpliktelser overfor samene som urfolk oppfylles.

BAKGRUNN

Rettsgrunnlag

Rettsgrunnlaget er vår bruk i uminnelige tider. Både alders tids bruk og sedvanerett opparbeidet gjennom lang og ubrutt fiske- og fangsttradisjon og bruk av kyst- og fjordområder må nå anerkjennes som legitim lovhjemmel for samiske fiskerirettigheter. NSR vil blant annet vise til grunnlovens § 110a, ILO-konvensjon 169 (art 14 og 15) og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP artikkel 27)

¹ Rt 1985 s 247

som også fastslår det folkerettslige grunnlaget for samiske fiskerirettigheter og bruk av sjøarealer.

I denne sammenheng viser vi til fiskerigrensesaken av 1951 og Høyesteretts avgjørelse i Kåfjorddommen som relevant rettspraksis i denne sammenhengen. Norske Samers Riksforbund vil understreke at våre rettigheter hjemlet i urfolks- og samerett ikke kan rokkes ved som følge av skiftende regjeringer.

Norske Samers Riksforbund mener at de samiske fiskerirettighetene har kollektiv karakter og er en allmenningrett for samer og andre i kyst- og fjordsamfunnene. Samenes rett til å forvalte og å utnytte egne fiskeriressurser springer ut fra samenes grunnleggende rett til selvbestemmelse som et eget folk. Vi mener at samene har både bruks- og eiendomsrett til fiskeriressurser, og at våre rettigheter konsekvent har blitt forbigått når Staten har hevdet at retten til fiskeriressursene er en allemannsrett som staten kan regulere fritt, uten at rettsforholdene er utredet tidligere. NSR mener at vår allmenningrett også innebærer et vern for vår bruk mot statlige inngrep og kystfiskeutvalget anmodes om å vurdere dette særskilt i sitt utredningsarbeid.

Norske Samers Riksforbund krever at norske myndigheter anerkjenner både våre substansielle rettigheter og prosessuelle rettigheter, og at samiske fiskerier herigjennom defineres på akseptabelt vis og tas hensyn til i den rådende fiskeriforvaltningen også for fremtidig beskyttelse og utvikling av de samiske fiskeriene.

I fiskerigrensesaken fra 1951 ble blant annet lokale sedvaner for et ikke-fritt fiske, blant annet med henvisning til navnsetting av fjordbunnen, vektlagt da Norge hevdet grunnlinjer i forhold til Storbritannia. Videre ble det i utredninger som ble lagt frem i denne sammenhengen hevdet at fiskeriene hadde vesentlig betydning for regionen og at denne betydningen var godtgjort gjennom den langvarige bruken. NSR mener at det blant annet på denne bakgrunnen er umulig å se bort fra lokalbefolkningenes fiskerirettigheter når staten Norge har anvendt disse rettighetene som argument i det internasjonale samfunnet for å etablere rettigheter og dermed seg selv som en av verdens viktigste fiskerinasjoner.

NSR vil videre vise til kollektive rettigheter som samene besitter. I Kåfjorddommen² ble blant annet en gruppe samers bruk av et spesielt område for fiske anerkjent som en kollektiv rett for den gruppen som hadde utøvet retten³.

Sjøsamiske rettigheter til marin ressursforvaltning må behandles som en samisk rettighet til å drive næring og utøve sin kultur på lik linje som i andre samiske næringer som for eksempel i reindrifta. Samer skal ha de samme rettighetene uansett næring, og skal ikke forskjellbehandles avhengig av hvilken næring det er snakk om.

Historisk negativ utvikling for sjøsamisk fiske og ressursbruk

² Rt 1985 s 247

³ Gáldu Cála 1/2006, Einarsbøl, s.12

Fiskerinæringen og tilstøtende næringer har avgjørende økonomisk og kulturell betydning for samene, og på denne bakgrunnen har utviklingen siden begynnelsen av 70-tallet vært meget bekymringsfull. Norsk fiskeripolitikk har i mange tiår tilgodesett andre aktører enn de som fisker innenfor de mindre flåteleddene. Effektivisering og omstrukturering har ført til at eierrettighetene samles på få og stadig mektigere hender. Samenes tilgang til fiskeriene, våre rettigheter og muligheter for å utvikle samiske fiskerier har blitt regulert i negativ retning. Med fiskekvotesystemet og konsesjonsutviklingen hva angår oppdrett har fiskeressursene blitt omsettelige og rettigheter er overført fra fellesskapet til enkeltindivider.

Norske Samers Riksforbund forventer nå at utviklingen endres i retning av at samene får styrket egne fiskerier, selv om dette fisket eventuelt ikke skulle falle inn under de krav til effektivitet og lønnsomhet som den til enhver tids sittende regjering eventuelt måtte sette som standard. Vårt fiske har tradisjonelt vært tuftet på bruk av konvensjonelle redskaper og mindre båter, i tillegg til at samene har deltatt i og deltager i sesongfiskeriene og havfisket. NSR vil påpeke at det er store kunnskaper om ressursforvaltning og forutsetninger for fiske blant fiskere som burde dokumenteres for fremtiden. Det er snakk om taus og anvendt kunnskap som har stor betydning for det tradisjonelle fisket. Ett eksempel er å ta ut *mea*, hvor man tar ut punktet hvor fisken står til ulike tider, og samiske stedsnavn som beskriver fiskeplassen for brukerne.

Tall fra fiskeridirektoratet⁴ viser at antallet registrerte fiskere er redusert med 6 142 fra år 2000 til år 2006. Dette er en reduksjon på 31 prosent. Antall fiskere som har fiske som hovedyrke er redusert med 3 222 (23 prosent) og antall biyrkesfiskere er redusert med 2 920 (50 prosent). I 2006 er det kun 1 947 personer under tretti år som er registrert i Fiskermanntallet. Denne gruppen utgjør nå kun 14 prosent av det totale antallet fiskere. Antall fiskere under 30 år er redusert fra 6 924 personer i 1990 til 1 947 personer i 2006 (72 prosent). Antall fiskere 60 år og over er redusert med 79 prosent fra 7 820 personer i 1990 til 1 615 personer i 2006. Andelen fiskere under 30 år som har fiske som hovedyrke har siden 1990 vært synkende fra 33 prosent i 1990 til 17 prosent i 2006, mens andelen fiskere 60 år og over som har fiske som hovedyrke har økt fra 12 prosent i 1990 til 15 prosent i 2006.

Til tross for at Sametinget har bidratt til finansieringsordninger for den minste flåten, er Norske Samers Riksforbund dypt bekymret for denne negative utviklingen i forhold til antallet fiskere, og ber om strakstiltak også fra sentrale myndigheter for å reversere trenden. I Unjárga/Nesseby har det for eksempel vært en dramatisk reduksjon i utvikling i forhold til gruppa som har fiske som "biyrke" i følge statistikken. Det tradisjonelle samiske fjordfisket er i stor grad basert på kombinasjoner av næringer, noe som har gitt en fleksibilitet i forhold til bestandsutvikling og andre faktorer. Reglene om fiske som hovedyrke og biyrke har ført til at det har vært vanskelig å videreføre kombinasjonsdrifta videre spesielt for mange sjøsamiske fjordfiskere. Dette er en kilde til bekymring, som må føre til tiltak for å sikre næringskombinasjoner som en del av sjøsamisk kultur.

⁴ http://www.fiskeridirektoratet.no/fiskeridir/aktuelt/fiskets_gang/fiske/2007/0107/f_re_fiskere_langs_kysten

Norske Samers Riksforbund viser også til det såkalte kvotekompromisset hvor regjeringen går inn for å strukturere flåten under 15 m. Norske Samers Riksforbund kan ikke akseptere at dette skjedde samtidig som kystfiskeutvalget jobbet med å utrede samers og andres rettigheter til fiske. Struktureringen har en selvdrivende effekt og innebærer konsekvenser for fiskerne som gjør en reversering av tiltakene meget vanskelig. NSR mener strukturering i denne delen av sjarkflåten vil føre til at bosetting og sysselsetting i kystsamfunnene svekkes ytterligere, og ikke minst i samiske områder. Denne delen av flåten spiller en avgjørende rolle i å sikre stabil tilgang på råstoff, og i tillegg ser vi at kystsamfunnene kjemper for å sette kraft bak leveringsforpliktelser. Bruddene på leveringsplikten legger fiskerisamfunn brakk, og NSR mener derfor at leveringsplikten må håndheves langt mer effektivt enn hittil. Det er en alvorlig helse-, miljø- og sikkerhets trussel for sjarkflåten at mottaksstrukturen vil kunne utarmes fordi små båter må gå over lengre avstander.

Anbefalinger

I kystfiskeutvalgets mandat fremgår det at utvalget skal fremme forslag til eventuelle lovendringer og andre tiltak utvalget mener er nødvendig eller hensiktsmessig.

NSR mener at myndighetenes strategier for forvaltning av marine ressurser må respektere og imøtekomme samiske fiskerirettigheter. Samene skal delta i forvaltningen av de marine ressursene, både fornybare ressurser og ikke-fornybare ressurser. Rettigheter til å forvalte introduserte arter skal også tas med da NSR mener at beslutninger om forvaltning av slike ressurser og politikk i denne sammenhengen er nært knyttet til bestandsutvikling og økosystemets balanse, og derfor inngår i det ressursgrunnlaget som våre områder er avhengige av. Nyutvikling og styrking av deltakeradgangen for samiske fiskere og lokalsamfunn må også omfatte nye former for ressursutnyttelse som turistfiske, krabbebeskatning og andre former for nye næringer. NSR har arbeidet for å ivareta kyst- og fjordfisket, hvor nærhets- og avhengighetsprinsippet legges til grunn. Dette hensynet er et bærende prinsipp i vår politikk. NSR jobber for at fiskerettigheter skal tilbakeføres befolkningen i samiske kyst- og fjordområder.

Norske Samers Riksforbund ber om at kystfiskeutvalget vurderer opprettelse av en samisk fiskerisone i form av en kollektiv rett til å utøve fiske i en åpen allmenning for alle som har tilhold innenfor et geografisk avgrenset område. Forvaltning i denne sammenhengen bør både Sametinget og andre regionale myndigheter delta i. Dette området må som sagt omfatte hele det samiske bosetningsområdet også utenfor Finnmark.

NSR ønsker en utvikling hvor forvaltning av ressurser og fordeling av kvoter skjer på regionalt og lokalt nivå i henhold til nærhets- og avhengighetsprinsippet. NSR vil at det skal skje en omfordeling av kvoter fra den havgående flåten til kystflåten. Videre er det avgjørende at leveringsplikten til industrien på land overholdes og praktiseres strengere. Norske Samers Riksforbund vil be utvalget om å vurdere blant annet minimumskvoter for båter under 15 meter. Kystfiskeutvalget bør videre vurdere mulighetene for en egen næringskombinasjonskvote. NSR mener at kampen om kvoter betinger kapital, og at dette i mindre grad forefinnes i de sjøsamiske

samfunnene. Spørsmålet om tilgang på kapital i denne sammenhengen er derfor et sentralt moment. NSR ønsker at man realiserer ordninger hvor investeringskapital eller lånegarantier forvaltes av Sametinget evt. i samarbeid med andre myndigheter. Dette for å sikre at sjøsamiske fiskere og de små kapitalsvakere sjøsamiske samfunnene kan erverve seg kvoter og fartøy blant annet for at samiske ungdommer kan etablere seg i fiskerinæringen. NSR ønsker å sikre rekruttering av ungdom til næringen gjennom opplæringsordninger og egne rekrutteringskvoter for ungdom.

NSR ber om at det åpnes for at det skal legges vekt på lokalt eierskap, miljøhensyn og fjordfiskernes tradisjonelle rettigheter ved oppdrettsetableringer. De som stiller sjøarealer til disposisjon bør også kompenseres for dette.

NSR mener at ordningen med ungdomsfiske er et positivt tiltak. Vi savner imidlertid informasjon om ordningen på samisk, innrettet på samiske områder. Dette mener vi at myndighetene som administrerer ordningen har et klart ansvar for. Sametinget vil kunne være en viktig medspiller i en slik sammenheng, men det forutsetter at Sametinget deltar i forvaltningen av fiske og marine ressurser.

Konsekvenser

Kystfiskeutvalget skal også drøfte konsekvenser og presedens av aktuelle foreslåtte tiltak, herunder en vurdering av forholdet til etablert forvaltning, og sett i forhold til nasjonale fiskeripolitiske strategier.

Norske Samers Riksforbund vil peke på at lovgivningen generelt har mangler når det gjelder bestemmelser som nevner samiske hensyn. Eksempler på dette er blant annet deltakerloven og saltvannsfiskeloven og den foreslåtte havressursloven. Hensynene til samiske forhold bør innarbeides i gjeldende lovverk og dette burde bli vurdert i denne sammenhengen.

Norske Samers Riksforbund vil insistere på at Sametinget får en styrket rolle i forvaltningen av fiske og marine ressurser. Sametinget må settes i stand til å kunne jobbe med saker vedrørende marin ressursforvaltning i bred forstand. Dette innebærer økning av økonomiske ressurser til å satse på dette feltet og på kunnskapsutvikling på feltet. Fiskeridirektoratet generelt, og spesielt ressursavdelingen, må bygge opp kompetanse i samiske fiskerispørsmål. Det må forventes at både Fiskeridepartementet og Fiskeridirektoratet sørger for tilfredsstillende representasjon fra samisk hold når det gjelder utnevning til utvalg mv.

Norske Samers Riksforbund har forventninger til at havrettslige spørsmål om ressursforvaltning og ressursforvaltning i samsvar med internasjonale avtaler blir drøftet i kystfiskeutvalgets arbeid med sin utredning. Norske Samers Riksforbund ønsker lykke til med resultatet og ser frem til at kystfiskeutvalget avgir sin utredning innen 31.12.2007, og stiller seg til disposisjon for ytterligere dialog med utvalget.

Enstemmig vedtatt